

SERMO CLXX¹.

De iisdem verbis Apostoli, Philip. III. *Secundum justitiam quæ ex lege est, qui fuerim sine querela, etc.*

Deque verbis Psalmi CXLII. *Exaudi me in tua justitia, etc.* Ac postremo de lectione Evangelii Joan. VI. *Voluntas Patris est, ut omnia quæ dedit mihi, non pereant, etc.*

I. DIVINÆ lectiones omnes ita sibi connectuntur, tanquam una sit lectio: quia omnes ex uno ore procedunt. Multa sunt ora ministerium sermonis gerentium: sed unum est os ministros implentis. Audivimus Apostolicam lectionem, et forte aliquem moveat quod ibi scriptum est, « Secundum justitiam quæ ex lege est, qui fuerim » sine querela. Quæ mihi lucra fuerunt, hæc propter » Christum damna esse duxi. » Deinde secutus ait, « Non » solum damna, sed etiam stercore existimavi esse, ut » Christum lucrificarem, et inveniar in illo non habens » meam justitiam quæ ex lege est, sed justitiam quæ est » ex fide Jesu Christi². » Quomodo enim stercore existimavit et damna, secundum justitiam quæ ex lege est, conversari sine querela? Quis enim legem dedit? Nonne ipse legem præmisit, qui postea reis legis cum indulgentia venit? Sed his eum credimus venisse cum indulgentia, quos reos lex tenebat. Numquid autem lex reos tenebat eos, qui secundum justitiam quæ ex lege est, conversati

¹ Alias de Tempore 49. — ² Philip. III, 6-9.

sunt sine querela? Si ergo indulgentiam et veniam peccatorum reis legis attulit Dominus, non attulit Paulo apostolo, qui dicit sine querela se in lege conversatum? Sed ipsum audiamus alio loco: « Non ex operibus, inquit, » quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam » salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis¹. » Et iterum, « Qui prius fui blasphemus et persecutor et injuriosus: sed misericordiam consecutus sum², » et reliqua. Hac se constituit conversatum in lege sine querela, hac talem se confitetur fuisse peccatorem, ut omnis peccator propterea de se non desperet, quia Paulus meruit indulgentiam.

II. Videte, fratres, et vim sermonis hujus intuemini, quomodo Paulus apostolus damna existimat et stercorea, ubi sine querela dicit se conversatum fuisse. Hac impletor legis, hæc reus legis, uno eodemque tempore, ante baptismum, ante gratiam. Sed non sine causa damna esse dicit: ne subintrent cogitationes noxiæ, hoc ideo dixisse apostolum Paulum, quod alius dederit legem, alius Evangelium: sicut Manichæus mente perversa sentit, et reliqui hæretici, qui dixerunt alium fuisse datorem legis, quæ data est per Moysen, alium autem largitorem Evangelicæ gratiæ; illum quidem Deum malum, illum vero Deum bonum. Quid miramur, fratres? In obscuritate legis, tanquam in clausis ostiis, caliginem passi sunt; quia non pietate pulsaverunt. Invenimus aliquando eundem Paulum apertissime dicere legem bonam esse³: quam tamen ideo datam dicit esse, ut abundaret peccatum; et ideo abundasse peccatum, ut superabundaret gratia⁴. Præsumebant enim homines de viribus suis, et faciendo quiddam sibi licere arbitrabantur, peccabant in legem Dei occultam. Unde ista lex manifesta promulgata est eis, qui

¹ Tit III, 5. — ² I Tim. I, 13. — ³ Rom. VII, 12. — ⁴ Id. V, 20.

omnino sibi rei esse non videbantur. Data est illis lex, non quæ sanaret, sed quæ ægrotantes probaret. Lex præcurrit ante medicum, ut se ægrotus, qui se sanum putabat, inveniret ægrotum: et dixit, « Non concupisces¹. » Et quia ante datam legem prævaricatio nondum erat; « Ubi enim non est, inquit, lex, nec prævaricatio²: » antea sine lege peccabatur, data vero lege posteaquam peccatum est, amplius peccatum est; quia cum prævaricatione peccatum est. Invenit se homo vinci a cupiditatibus suis, quas mala consuetudine adversum se nutriebat; qui etiam cum vinculo et obligatione peccati ex Adam fuerat propagatus. Unde dicit Apostolus; « Fui-
» mus et nos aliquando natura filii iræ³. » Inde est, quod nec unius diei infantem mundum dicit a peccato⁴: non ex eo quod commisit, sed ex eo quod contraxit.

III. Audi Psalmum interiora dicentem, et peccatorum nostrorum secretiora canentem. Ex persona enim generis humani dicitur Christo, « Tibi soli peccavi, et ma-
» lignum coram te feci. » Non ex persona unius David hoc dicit, sed ex Adam persona, de quo est genus humanum. Audi enim sequentia; « Tibi, inquit, soli peccavi, et
» malignum coram te feci, ut justificeris in sermonibus
» tuis. » Christo dicitur: unde hoc intelligimus? Audi quod sequitur: « Et vincas, cum judicaris⁵. » Non est judicatus Deus Pater, non est judicatus Deus Spiritus sanctus: non invenimus nisi solum Filium in ista carne, quam de nostra massa suscipere dignatus est, judicatum: non ex nodo concupiscentiæ hominis et foeminae: virgo credit, virgo concepit, virgo peperit, virgo permansit. Et ideo dicitur: « Et vincas, cum judicaris. » Judicatus est enim, et vicit; quia sine peccato judicatus est. Pa-

¹ Rom. vii, 7. — ² Id. iv, 15. — ³ Ephes. ii, 3. — ⁴ Job. xiv, 4, juxta lxx. — ⁵ Psal. l, 6.

tientiæ fuit sustinere judicium, non reatus. Multi innocentes judicantur, sed in ipsis causis quas agunt. Nam de reliquo, peccato non carent; quia sicut ante homines facti, sic ante Deum cogitationis peccatum est. Factum tuum coram oculis Dei, cogitatio tua est. Testis facti est ipse judex: accusatrix facti ipsa conscientia. Ergo ille vere innocens judicatus est, et ideo vicit. Solus enim vicit, non de judice Pontio Pilato, neque de Judæis sævientibus; sed de ipso diabolo, qui omnia nostra peccata rimatur diligentia invidentiæ.

IV. Et quid ait Dominus Jesus de ipso diabolo? « Ecce
» venit princeps mundi hujus¹. » Jam sæpe dictum est Charitati Vestræ, mundum istum appellari peccatores. Et quare peccatores nomine mundi appellantur? Quia dilectione mundi inhabitant mundum. Qui enim non diligit mundum, non habitant in eo quod non diligit. « Nôstra, inquit, conversatio in coelis est². » Si ergo qui diligit Deum, in cœlo habitat cum Deo; qui diligit mundum, in mundo cum principe habitat mundi. Omnes itaque dilectores mundi, ipsi sunt mundus: habitatores mundi, non carne, quod omnes justis; sed animo, quod soli peccatores, quibus princeps est diabolus. Quomodo dicitur domus habitatores domus: secundum quam sententiam dicimus malam domum esse marmoratam, et bonam domum esse fumigatam. Invenis domum fumosam, quam boni habitant, et dicis: Bona domus. Invenis domum marmoratam et laqueatam, quam possident iniqui, et dicis: Mala domus, domum appellans non parietes et receptacula corporum, sed ipsos habitatores. Sic mundum appellavit Scriptura habitatores mundi per concupiscentiam dilectionis, non per conversationem corporis.

¹ Joan. xiv, 30. — ² Philip. iii, 20. — ³ Joan. xiv, 30. — ⁴ Philip. iii, 20.

Ergo, « Ecce, inquit, venit princeps mundi, et in me » nihil invenit¹. » In solo ipso nihil invenit diabolus. Et tanquam diceretur ei : Quare ergo moreris? Ibi sequitur : « Sed ut sciant omnes, quia voluntatem Patris mei facio ; » surgite, eamus hinc². » Surgit, et it ad passionem. Quare? Quia voluntatem Patris mei facio. Propter hanc ergo singularem innocentiam ait Psalmus : « Tibi soli » peccavi, et malignum coram te feci, ut justificeris in » sermonibus tuis, et vincas cum judicaris³ : » quia nihil mali in te invenit. Quare autem in te invenit, o genus humanum? Quia sequitur et dicit : « Ego epim in ini- » quitate conceptus sum, et in peccatis concepit me ma- » ter mea⁴. » Dicit hoc David. Quare unde natus sit David; invenies de legitima uxore, de nullo adulterio. Secundum quam ergo propaginem dicit : « In iniquitate » conceptus sum, » nisi quia ibi est quiddam de mortis propagine, quod secum trahit omnis qui ex conjunctione viri et foeminae nascitur?

V. Habens ergo unusquisque concupiscentiam, attendat legem dicentem : « Non concupisces⁵ ; » invenit in se quod lex prohibet, et fit reus legis. Inveniens autem in se cui subditus est, incipiat jam dicere : « Condelector » legi Dei secundum interiorem hominem ; video autem » aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis » meae, et captivantem me in lege peccati, quae est in » membris meis. » Cognovit se aegrotum, impleret medicum : « Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore » mortis hujus? » Respondeat medicus : « Gratia Dei per » Jesum Christum Dominum nostrum⁶. » Gratia Dei, non merita tua. Quare ergo te dixisti in lege cum justitia sine querela conversatum? Attendite : Sine querela dixit

¹ Joan. xiv, 30. — ² Ibid. 31. — ³ Psal. l, 6. — ⁴ Ibid. 7. — ⁵ Exod. xx, 16. — ⁶ Rom. vii, 22-25.

hominum. Est enim quaedam justitia, quam potest homo implere, ut nullus hominum queratur de homine. Dicit enim : Non concupisucas alienum. Tu si non rapueris alienum, nulla querela erit hominum. Ergo aliquando concupiscis, et non rapis. Sed sententia Dei supra te est, quia concupiscis : reus es legis, sed in oculis legislatoris. Sine querela vivis : quare ergo ista damna? quare ista stercorea? Constrictior est aliquanto nodus iste : sed solvet qui solet. Hoc autem non ego solus pia subjectione, sed omnes pia intentione mereamur. Quidquid faciebant Judaei, unde homines non quererentur, et esset ipsis conversatio in lege sine querela, sibi tribuebant, et ipsam justitiam secundum legem viribus suis assignabant : implere non poterant, sed in tantum faciebant, in quantum poterant ; sibi tribuendo, nec hoc pie implebant.

VI. Hoc ergo dicit legem implere, hoc est, non concupiscere. Quis hoc qui vivit, potest? Adjuvet nos Psalmus, qui modo cantatus est, « Exaudi me in tua justitia¹ : » hoc est, non in mea. Si diceret : Exaudi me in justitia mea, tanquam meritum vocaret. Vocat quidem in nonnullis locis et suam justitiam : sed hic melius discernit, quia et suam quando dicit, datam dicit ; quomodo dicimus : « Panem nostrum quotidianum da nobis hodie². » Quomodo, nostrum ; quomodo, da? Ergo hic distinctius loquens ait : « Exaudi me in tua justitia. » Et sequitur : « Et non intres in iudicium cum servo tuo³. » Quid est, « Non intres in iudicium cum servo tuo? » Non stes mecum in iudicio, exigendo a me omnia quae praecipisti, exigendo omnia quae jussisti. Nam reum me invenies, si in iudicium intraveris mecum. Opus est ergo, inquit, mihi misericordia tua potius, quam liquidissimo iudicio tuo. Quare ergo, « Ne intres in iudicium cum servo tuo? »

¹ Psal. cxlii, 1. — ² Luc. xi, 3. — ³ Psal. cxlii, 2.

Sequitur, et dicit : « Quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. » Servus enim sum : quare mecum stas in iudicio? Misericordia Domini utar. Quare? « Quoniam non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. » Quid dixit? Quandiu vivitur in hac vita, nemo justificatus est, sed in conspectu Dei. Non frustra addidit, « In conspectu tuo : » nisi quia potest esse justificatus aliquis in conspectu hominum, ut et illud impleatur, « Secundum justitiam quæ ex lege est, qui fuerim sine querela, » in conspectu hominum. Refer ad conspectum Dei : « Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. »

VII. Quid ergo facturi sumus? Clamemus : « Ne intres in iudicium cum servo tuo. » Clamemus : « Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? » Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. » Hoc ergo Psalmum audivimus, hoc Apostolum audivimus; quia cum fuerit illa justitia secundum quam vivunt Angeli, cum fuerit illa justitia ubi nulla erit concupiscentia, inde unusquisque metiatur se quid est modo, et quid erit tunc; et inveniet in comparatione illius justitiæ, istam damna esse et stercora. Quisquis autem putat se modo posse implere justitiam, cum vixerit bene atque innocenter secundum probabilitatem existimationis humanæ; in via remansit : non desiderat melius, quia implesse se putat; maximeque sibi tribuens, erit superbus. Et melior est peccator humilis, quam justus superbus. Ideo ait : « Et inveniar in illo non habens meam justitiam, quæ ex lege est, » sicut Judæi putabant : « Sed justitiam quæ ex fide est Christi Jesu. » Deinde secutus ait : « Si quo modo occurram in resurrectionem mortuorum. » Ibi se creditur impleturum esse justitiam, id est, plenam se habiturum justitiam. In comparatione resurrectionis illius, stercus est tota vita quam gerimus. Adhuc Apostolum

audi apertius dicentem : « Si quo modo occurram in resurrectionem justorum ¹ : non quia jam acceperim, aut jam perfectus sim. » Et contextit deinde : « Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. » Quomodo comparat justitiam justitiæ, salutem saluti, fidem speciei, peregrinationem civitati?

VIII. Attendite quomodo hoc impleat : « Fratres : ego me non arbitror apprehendisse. Unum autem. » Quid « unum, » nisi ex fide vivere, spe salutis æternæ, ubi erit plena et perfecta justitia, in cujus comparatione damna sunt quæ transitura sunt, et stercora quæ reprobanda sunt. Quid ergo? « Unum autem, quæ retro oblitus, » in ea quæ ante sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. » Et ad eos qui de sua perfectione possent præsumere, « Quotquot autem perfecti sumus, hoc sapiamus. » Jam dudum dixerat se imperfectum, nunc autem perfectum. Quare, nisi quia ipsa est perfectio hominis, invenisse se non esse perfectum? « Quotquot autem perfecti sumus, hoc sapiamus. Et si quid forte aliter sapitis, id quoque vobis Deus revelabit : » id est, ut si vos in aliquo profectu animi justificados probatis, legendo Scripturas, et inveniendo quæ sit vera et perfecta justitia, inveniatis vos reos, et desiderio futurorum damnetis præsentia, vivatis ex fide et spe et charitate; et intelligatis quia quod adhuc creditis, nondum videtis; quod adhuc speratis, nondum tenetis; quod adhuc desideratis, nondum impletis. Et si talis est charitas peregrinantium, qualis erit videntium? Ergo ille qui docebat justitiam Dei, et non constituebat suam, clamabat de Psalmo : « Exaudi me in tua justitia. Et non intres in iudicium cum servo

¹ Forte mortuorum.

» tuo; quoniam nobis justificabitur in conspectu tuo omnis
» vivens. »

IX. Secundum hanc vitam dicitur Moysi : « Nemo
» faciem Dei vidit, et vixit ¹. » Non enim vivendum est
in hac vita, ut illam faciem videamus. Moriendum est
mundo, ut Deo in sempiternum vivamus. Tunc non pec-
cabimus, non solum factis, sed nec concupiscentiis, cum
illam faciem videbimus, quæ vincit omnes concupiscen-
tias. Tam enim dulcis est, fratres mei, tam pulchra; ut
illa visa nihil aliud possit delectare. Satietas erit insatia-
bilis, nullum fastidium; semper esuriemus, semper satura-
rimus. Audi ipsas duas sententias de Scriptura : « Qui
» bibunt me, dicit Sapientia, adhuc sitiunt; et qui edunt
» me, adhuc esurient ². » Sed ne putes quia ibi erit in-
digentia et fames, audi Dominum : « Qui biberit ex aqua
» hac, non sitiet in æternum ³. » Sed dicis : Quando
erit? Quodcumque erit : « Tamen expecta Dominum,
» sustine Dominum, viriliter age; et confortetur cor
» tuum ⁴. » Numquid tanta restant, quanta peracta sunt?
Intende ab Adam usque ad hodiernum diem, quot sæ-
cula evoluta sunt, et ecce jam non sunt. Pauci dies re-
manent quodam modo : sic enim dicendum est quod re-
manet in comparatione transactorum sæculorum. Exhor-
temur invicem, exhortetur nos ille qui venit ad nos, qui
currens viam, et dixit : Sequimini; qui ascendit prior in
coelum, ut caput de sublimioribus subveniat cæteris mem-
bris in terra laborantibus; qui dixit de coelo : « Saule,
» Saule, quid me persequeris ⁵? » Ergo nemo desperet :
reddetur nobis in fine quod promissum est; ibi implebitur
illa justitia.

X. Audistis et Evangelium his sermonibus concordare.

¹ Exod. xxxiii, 20. — ² Eccli. xxiv, 29. — ³ Joan. iv, 13. — ⁴ Psal.
xxvi, 14. — ⁵ Act. ix, 4.

« Voluntas, inquit, Patris est, ut omnia quæ dedit mihi
» non pereant, sed habeant vitam æternam; et ego resus-
» citabo eos in novissimo die ¹. » Se ipsum primo die, nos
novissimo die. Primus dies ad caput Ecclesiæ. Dies enim
noster Dominus Christus, non facit occasum. Novissimus
dies, erit finis sæculi. Nolo dicas : Quando iste erit? Ge-
neri humano longe erit, unicuique hominum prope erit;
quia novissimus dies est cujusque dies mortis. Etenim cum
hinc exieris, recipieris pro meritis, et resurges ad reci-
pienda quæ gessisti. Tunc Deus coronabit, non tam me-
rita tua, quam dona sua. Quidquid tibi donavit, si ser-
vastis, cognoscat. Nunc ergo, fratres, desiderium nostrum
non sit, nisi in coelum; non sit, nisi ad vitam æternam.
Nemo sibi placeat, quasi qui hic juste vixerit, et compa-
ret se illis qui male vivunt, secundum Pharisæum qui se
justificabat ², qui non audierat Apostolum : « Non quia
» jam acceperim, aut jam perfectus sim. » Ergo non ac-
ceperat adhuc hoc quod desiderabat. Pignus acceperat,
sic dixit : « Qui dedit nobis pignus Spiritum ³. » Cujus
rei pignus erat, ad hoc pervenire cupiebat : participatio
quædam, sed distat. Aliter modo participamus, aliter tunc
participabimus. Modo per fidem, per spem, in eodem
Spiritu : tunc autem species erit, res erit; idem autem
Spiritus, idem Deus, eadem plenitudo. Qui clamat ab-
sentibus, exhibebit presentibus : qui vocat peregrinos,
nutriet et alet in patria.

XI. Via nobis factus est Christus, et desperamus nos
perventuros? Via ista finiri non potest, præcidi non po-
test, corrumpi non potest, nec pluvia, nec diluviis, nec
a latronibus obsideri. Ambula securus in Christo, am-
bula; ne offendas, ne cadas, ne retro respicias, ne in via
remaneas, ne a via recedas. Ista omnia præcave tantum,

¹ Joan. vi, 39. — ² Luc. xviii, 11. — ³ 2 Cor. v, 5.

et pervenisti. Cum perveneris, tunc jam gloriare ex hoc : noli in te. Nam qui se laudat, Deum non laudat ; sed se a Deo avertit : quomodo qui vult recedere ab igne, ignis calidus remanet, sed ille frigescit : quomodo qui vult recedere a lumine, si recesserit, lumen in se lucidum remanet, sed ille tenebratur. Non recedamus a calore Spiritus, a lumine veritatis. Vocem modo audivimus, tunc autem facie ad faciem videbimus. Nemo sibi placeat, nemo alii insultet. Omnes sic velimus proficere, ut non invidemus proficientibus, non insultemus deficientibus : et erit in nobis cum gaudio impletum quod promissum est in Evangelio : « Et ego resuscitabo eos in novissimo die. »

SERMO CLXXI ¹.

De verbis Apostoli, Philip. v. *Gaudete in Domino semper, etc.*

I. GAUDERE nos Apostolus præcipit, sed in Domino, non in sæculo ². « Quicumque enim voluerit amicus esse » hujus mundi, sicut Scriptura dicit, inimicus Dei reputabitur ³. » Sicut autem non potest homo duobus dominis servire ⁴ : sic nemo potest gaudere et in sæculo, et in Domino. Multum inter se hæc duo gaudia differunt, suntque omnino contraria. Quando gaudetur in sæculo, non gaudetur in Domino : quando gaudetur in Domino, non gaudetur in sæculo. Vincat gaudium in Domino,

¹ Alias 37, de verbis Domini. — ² Florus ad Philip. iv. — ³ Jacob. iv, 4. — ⁴ Matth. vi, 24.

donec finiatur gaudium in sæculo. Gaudium in Domino semper augeatur : gaudium in sæculo semper minuatur, donec finiatur. Non ideo ista dicuntur, quoniam in hoc sæculo cum sumus, gaudere non debemus : sed ut etiam in hoc sæculo constituti, jam in Domino gaudeamus. Sed ait aliquis : In sæculo sum ; utique si gaudeo, ibi gaudeo ubi sum. Quid enim ? quia es in sæculo, in Domino non es ? Audi eundem Apostolum ad Athenienses loquentem, et in Actibus Apostolorum dicentem de Deo et de Domino creatore nostro : « In illo vivimus, et movemur, et sumus ⁴. » Qui enim ubique est, ubi non est ? Nonne ad hoc nos exhortabatur ? « Dominus in proximo » est, nihil solliciti fueritis ². » Magnum est hoc, quod ascendit super omnes coelos, et proximus est eis qui versantur in terris. Quis est iste longinquus et proximus, nisi qui nobis misericordia factus est proximus ?

II. Totum enim genus humanum est homo ille, qui jacebat in via semivivus a latronibus relictus, quem contempsit transiens sacerdos et levites, et accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus. Ut autem narraret hoc, unde causa descendit ? Quemdam quærentem quæ sint optima præcepta et summa in Lege, admonuit duo esse : « Diliges Dominum Deum tuum ex » toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente » tua ; et diliges proximum tuum tanquam te ipsum ³. » Ille autem : Et quis est mihi proximus ? Et narravit Dominus : « Homo quidam descendebat ab Jerusalem in » Jericho ⁴. » Ostendit illum quodam modo Israëlitam. « Et incidit in latrones. » Cum expoliassent, et plagas ei graves irrogassent, dimiserunt eum in via semivivum. Transiit sacerdos, utique genere proximus, præteriit ja-

¹ Act. xvii, 28. — ² Philip. iv, 5, 6. — ³ Luc. x, 27, 28. — ⁴ Ibid. 30, et seqq.